

מדוע מופיעה פרשת עגלה ערופה בתוך פרשיות המלחמות?

הקדמה

כשמתבוננים במיקומה של פרשת עגלה ערופה רואים שהפרשה שלפניה עוסקת בדיני מלחמה: "כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה" (כ, יט). הפרשה שאחריה עוסקת גם היא בדיני מלחמה: "כי תצא למלחמה על איבך" (כא, י). נשאלת אפוא השאלה ששאל "בעל הטורים" בתחילת פרשת כי תצא (כא, י): "למה כתיב פרשת עגלה ערופה בין שתי מלחמות?"

ה"כלי יקר" (כא, א) כתב בצורה חריפה עוד יותר: "הקשה מהרי"א על פרשה זו שאין כאן מקומה בין ארבע פרשיות המדברות מענין מלחמה!"¹.

כלומר: לפני פרשת "כי תצור אל עיר ימים רבים" כתובות שתי פרשיות נוספות שעוסקות בדיני המלחמה: "כי תצא למלחמה על איבך" (כ, א-ט), ו"כי תקרב אל עיר להלחם עליה" (שם י-יח), וכל הפרשיות מסודרות לפי סדר: תחילה הדברים הנאמרים לעם ישראל לפני היציאה למלחמה. אחר כך, כאשר יוצאים למלחמה ומתקרבים אל האויב, הדברים שצריך לומר לאויב לפני שנלחמים בו. אחר כך, הדינים הנוהגים אם האויב אינו נענה לקריאה לשלום וצרים עליו. ובסוף: "ונתנו ד' אלקיך בידך ושבת שביו!"

ומדוע פרשת עגלה ערופה נמצאת בתוך מערכת פרשיות המלחמה?

א. הסבר הראב"ע

כתב הראב"ע בתחילת פרשת עגלה ערופה (כא, א): "כאשר הזכיר המלחמה על האויב, אמר: ואם אדם ילחם עם אחד, ונמצא חלל בארץ ישראל, ולא נודע מי הכהו".

כלומר: מתוך שהפרשה הקודמת עסקה במלחמה עם האויבים, היא ממשיכה ועוסקת במלחמה בין אחים. אבל דבריו קשים, שהרי כפי שזכר, הפרשה הבאה גם כן עוסקת במלחמה עם האויבים, ומדוע הפרידה התורה בין שתי פרשיות המלחמה עם האויבים?

¹ מהרי"א הוא בדרך כלל ראשי תבות של מהרי"א אברבנאל, אבל באברבנאל לא מצאתי ששאל שאלה זו.

בתחילת פרשת כי תצא (כא, י) כתב הראב"ע: "זו הפרשה דבקה עם 'כי תצור אל עיר' (כ, יט-כ), ונכנסה ביניהם פרשת עגלה ערופה בעבור החלל הנמצא בארץ ישראל, ולא כן חוצה לארץ. ואף כי במלחמה".

כלומר: פרשת עגלה ערופה הוקדמה לפרשת "כי תצא למלחמה", מפני שדין עגלה ערופה הוא רק כאשר החלל נמצא בארץ ישראל, ולא בחוצה לארץ, ואילו פרשת "כי תצא למלחמה" מדברת על מלחמה שבחוץ לארץ (עייני רש"י כאן). ואף כי - וקל וחומר - שאינו נוהג דין עגלה ערופה במלחמה, מפני שאז וודאי נהרג הנרצח על ידי הגויים, ולא על ידי ישראל אחר.

אבל עדיין קשה שהרי גם הפרשה הראשונה של היציאה למלחמה (כ, א-ט) עוסקת במלחמת הרשות (סוטה פ"ח מ"ז, מד ע"ב) דהיינו במלחמה שבחוץ לארץ (גמרא שם), וגם הפרשה "כי תצור אל עיר ימים רבים" (כ, יט-כ), הסמוכה לפרשת עגלה ערופה גם כן מדברת במלחמת הרשות (רש"י כ, יח), דהיינו בחוץ לארץ, ומדוע אם כן נכתבה פרשת עגלה ערופה, הנוהגת רק בארץ ישראל, ביניהן?

ב. הסבר "בעל הטורים"

"בעל הטורים" ענה על שאלתו: "למה כתיב פרשת עגלה ערופה בין שתי מלחמות?" (כא, י): "הקדים לה [לפרשת עגלה ערופה] מלחמה, שאל יאמר השונא: 'אהרוג, כי עת מלחמה הוא, ויאמרו: האויבים הרגוהו במלחמה'². וכתוב מלחמה אחריה, לומר: תבער דם הנקי להרוג הרוצח, ואחר כך תלך במלחמה ותנצח"³.

בדברי "בעל הטורים" שני חלקים:

א. "הקדים לה [לפרשת עגלה ערופה] מלחמה, שאל יאמר השונא: 'אהרוג, כי עת מלחמה הוא, ויאמרו: האויבים הרגוהו במלחמה'".

ב. "וכתיב מלחמה אחריה, לומר: תבער דם הנקי להרוג הרוצח, ואחר כך תלך במלחמה ותנצח".

חלקו השני של "בעל הטורים" לגבי פרשת המלחמה הכתובה אחרי פרשת עגלה ערופה מובן, אך הסברו בחלקו הראשון לגבי פרשת המלחמה שלפניה קשה, שכן חז"ל אמרו במשנה במסכת סוטה (פ"ט מ"ב, מה ע"ב): "נמצא סמוך לספר, או לעיר שרובה נכרים - לא היו עורפין", וכמו שכתב הראב"ע שהובא לעיל. ואם כן לפי המשנה מוכח שעורפין רק במקום שאין לתלות בגויים!

² כעין זה כתבו גם ה"רוקח" ו"צרור המור".

³ עוד כתב שם "בעל הטורים": "ולא היו מניחים לילך שונאים במלחמה יחד, שמא יהרגו זה לזה במלחמה". ונראה שדבריו אלה שייכים לחלק הראשון של דבריו.

עוד יש לשאול על הסברו הראשון של "בעל הטורים": היכן רואים "שאל
אמר השונא: 'אהרוג, כי עת מלחמה הוא, ויאמרו: האויבים הרגוהו במלחמה'?"
וכי בגלל שזקני העיר יצטרכו להביא עגלה ערופה השונא יפחד להרוג את שונאו?
אולי ניתן לענות על כך על פי מה שהתבאר בדברי המפרשים שהובאו במאמר
הקודם, שעל ידי הבאת העגלה ועריפתה יזכו ישראל לגלות את הרוצח.

ג. הסבר הספורנו

1. הסבר הספורנו

הסבר אחר כתב הספורנו (יט, ב): "אחר שבאר ענין השופטים והמלך והכהנים
והנביאים, סיפר המצוות המוטלות על השופטים, והם הבדלת ערי מקלט, וגבולות
הארץ, וחקירת העדים וקבלתם, והמצוות המוטלות על המלכים, והם: 'כי תצא
למלחמה', 'כי תקרב אל עיר' ו'כי תצור'. והמוטל על הכהנים והשופטים יחדיו,
והם עניני עגלה ערופה (כא, א-ט)".
נראה שהוא התכוון לענות על שאלת "בעל הטורים", שמפני שפרשה זו
מתיחסת גם לכהנים וגם לשופטים, היא נדחתה לאחר הפרשיות המתיחסות רק
לקבוצת מנהיגים אחת.

2. שאלה על הסבר הספורנו

יש לשאול על דברי הספורנו שאף אם פרשת עגלה ערופה היתה הפרשה
היחידה שעוסקת במספר סוגי מנהיגים, אף על פי כן היה מתאים יותר שהיא
תופיע אחרי פרשיות רוצח בשוגג ורוצח במזיד (יט, א-ג), שהם דינים השייכים
לשופטים בעקבות מקרה רצח, כמו פרשת עגלה ערופה, שהיא דין המתייחס בעיקר
לשופטים, ובעקבות מעשה רצח.
ועוד שגם שם נזכרים "זקני עירו" (יט, יב), וגם אצלנו נזכרים "זקני העיר
ההיא" (כא, ג-ד), גם שם מסיימת התורה: "ובערת דם הנקי מישראל, וטוב לך"
(יט, יג), וגם אצלנו מסיימת התורה: "ואתה תבער הדם הנקי מקרבך, כי תעשה
הישר בעיני ד'" (כא, ט).
אמנם נכון שפרשת עגלה ערופה מתייחסת לא רק לשופטים ולזקנים, אלא גם
לכהנים, אך מכל מקום לא נראה שבגלל זה היה כדאי להפריד את פרשת עגלה
ערופה, שדומה כל כך לפרשיות ההן, ולכותבה בתוך פרשיות המלחמה⁴.

⁴ עוד יש להעיר שפרשת המלחמה הראשונה (כ, א-ט) עוסקת גם היא במספר סוגי מנהיגים: הספורנו
עצמו כתב שהמלחמה היא מהמצוות המוטלות על המלך, ובפרשה נזכרים גם הכהן, השופרים, ושרי
הצבאות, בדומה לפרשת עגלה ערופה שעוסקת במספר סוגי מנהיגים! וכמו שכתב האברבנאל (כ, א):

ד. הסבר נוסף על פי הספורנו

כאשר מתבוננים בפרשת המלחמה הנזכרת בתחילת פרשת כי תצא רואים שהיא שונה באופן מהותי משלוש פרשיות המלחמה שבפרשת שופטים. פרשיות המלחמה שבפרשת שופטים עוסקות בדיני הציבור: הפרשה הראשונה עוסקת באמירות הכהן והשוטרים אל העם לפני היציאה למלחמה. הפרשה השנייה עוסקת בקריאה לשלום לאויב לפני המלחמה, וכיצד יש לנהוג עם האויבים כאשר הם מקבלים את השלום, וכאשר אין הם מקבלים אותו. הפרשה השלישית מלמדת מה מותר ומה אסור לעשות בשעת המצור. לעומתן פרשת המלחמה שבתחילת פרשת כי-תצא אינה עוסקת בדיני הציבור במלחמה, אלא במקרה פרטי, בו אדם ראה אשת יפת תאר וחשק בה. על פי זה ניתן לענות שפרשת עגלה ערופה, שעוסקת בדינים ציבוריים, שנוגעים, כאמור, לסנהדרין הגדולה, ולבית הדין של העיר, ולכהנים, לא נכתבה בתוך פרשיות המלחמה, אלא אחרי כל הפרשיות של הדינים הכלליים הנוגעים למלחמה, ולפני הדינים הפרטיים שבפרשת כי-תצא. אבל עדיין קשה שאף על פי כן היה מתאים יותר שהיא תופיע אחרי פרשיות רוצח בשוגג ובמזיד, העוסקים בדינים כלליים הנוגעים למנהיגים בעקבות מעשה רצח, כאמור לעיל.

ה. הסבר ה"כלי יקר"

הסבר אחר כתב ה"כלי יקר" (כא, א). בתחילת דבריו הוא כתב: "הקשה מהרי"א על פרשה זו שאין כאן מקומה בין ארבע פרשיות המדברות מענין מלחמה, ונתן הרב טעם חלוש בדבר. גם שאר מפרשים הנגשים לפרש הסמיכות בשינויים דחוקים".

הסביר ה"כלי יקר": "ועתה שא נא עיניך וראה מה שאמרו רבותינו ז"ל (סוטה מו ע"א): 'תניא אמר רבי יוחנן בן שאול: מפני מה אמרה תורה הבא עגלה ערופה? אמר הקב"ה: תבא העגלה שלא עשתה פירות, ותערף במקום שאינו עושה פירות, ותכפר על זה שלא הניחוהו לעשות פירות'. ומקשה בגמרא: 'אילימא אפריה ורביה? הכי נמי דאסריס ואזקן לא עריפנא?! אלא אמצוות'.

"כי תצא למלחמה וגו' עד כי תקרב אל עיר וגו' - אחר שנתן לימודים בענין הנביא, ובענין השופטים הראשונים, ובענין בית הדין הגדול, נעתק לדבר בענין המלחמות, שהוא לימוד כולל למלך ולשופטים, ויש בו גם כן מה שיתחס לכהנים, כמו שזכר מהכהן משוח המלחמה".

ובפרשה שלפני זו נאמר: 'כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות, רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא' (כ, יט-כ), ואמרו רבותינו ז"ל במסכת תענית (ז ע"א): 'אם תלמיד חכם הגון הוא - ממנו תאכל ואותו לא תכרות. רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא - זה תלמיד חכם שאינו הגון' וכו'. ואם כן כל משכיל יראה בעין שכלו שסמיכות שתי פרשיות אלו מבואר מעצמו ממה נפשך: אם טעם העגלה ערופה על שלא הניחוהו לעשות פירות בפריה ורביה, שפיר נסמכה לפרשה הקודמת המקפדת על עץ עושה פרי, שלא לכרות אותו. ומה לי פרי האדם מה לי פרי האדמה, משפט אחד להם, שנאמר: 'כי האדם עץ השדה'. ואם שלא הניחוהו לעשות פירות של מצוות, כפי המסקנא, הרי גם בפרשה שלפניה הקפיד על זה שלא לכרות התלמיד חכם עושה פרי עץ חיים למינו. ותמה אני על כל המפרשים שדבר פשוט כזה יהיה נעלם מנגד עיניהם.

ומה שדרשו רבותינו ז"ל (בתענית שם) פסוק 'ממנו תאכל ואותו לא תכרות' על התלמיד חכם, נראה שלא כיוונו לעולם להוציא המקרא ממשוטו, אלא שרצו לתרץ למה הקפידה התורה כל כך על כריתת עץ מאכל, אלא ודאי כדי ללמוד ממנו קל וחומר על האדם העושה פרי צדיק עץ חיים, כי האדם עץ השדה הוא עושה פרי צדיק וצמח צדקה, ואם הקפידה תורה על עץ עושה פרי, שאין בו דעת ותבונה, קל וחומר על פרי הצדיק השלם, ועל כן סמך מיד הפרשה של עגלה ערופה אשר ממנה נראה גם כן הקפדה גדולה על פרי צדיק עץ חיים".

לפי ה"כלי יקר" פרשת עגלה ערופה נכתבה כאן כדי להצמידה לפרשת "כי תצור אל עיר ימים רבים", שבה נאסר עלינו לכרות עץ מאכל שעושה פירות, והגמרא במסכת תענית הסבירה שהפסוק רומז לתלמיד חכם. וכתב ה"כלי יקר" שהתורה הצמידה את פרשת עגלה ערופה לפרשת "כי תצור אל עיר ימים רבים", ללמדנו שכשם שנאסר עלינו לכרות עץ מאכל שעושה פירות, כך הקפידה התורה ועוד יותר, על אדם שכרתוהו ולא הניחוהו לעשות פירות, בין פירות גשמיים, על פי הפשט, או פירות רוחניים על פי הדרש⁵.

יש לציין שעל פי דרכו של ה"כלי יקר" היה ניתן לפרש על פי הפשט, גם ללא הדרש של הגמרא במסכת תענית, שפרשת עגלה ערופה נכתבה כאן כדי להצמידה

⁵ עיין גם בספר "צרור המור" (כ, יט) שכתב: "כמו שהאדם יש לו נפש מרגשת, כן האילן יש לו נפש צומחת מרגשת. וכבר אמרו רז"ל כי האילן כשכורתים אותו נשמע קולו מסוף העולם ועד סופו (עיין בפרקי דרבי אליעזר פל"ד)... ולכן סמך לכאן: 'כי ימצא חלל באדמה', כי זו אכזריות גדולה, וקול הנהרג הולך גם כן מסוף העולם ועד סופו (שם), ולכן אין להורגו, כמו שאין ראוי לכרות האילן". יש להעיר על דבריו שאמנם וודאי שאסור להרוג, אך דבר זה כבר הזהירה התורה באומרה: "לא תרצח" (שמות כ, יג), ואיננו צריכים ללמוד מאיסור כריתת עץ מאכל! ועוד שפרשת עגלה ערופה אינה מזהירה שלא להרוג, אלא דנה במקרה שאדם נהרג ולא נודע מי הכהו, מה מוטל על עם ישראל לעשות. ואולי יש לישב שכוונתו לומר: ראו עד כמה הקפידה התורה על מי שנהרג!

לפרשת "כי תצור אל עיר ימים רבים", שבה נאסר עלינו לחרות עץ מאכל שעושה פירות, ללמדנו שכשם שנאסר עלינו לחרות עץ מאכל שעושה פירות, כך הקפידה התורה ועוד יותר, על אדם שחרתוהו ולא הניחוהו לעשות פירות, בין פירות גשמיים, ובין פירות רוחניים.

ו. הסבר ה"קהלת יצחק" וה"לב אליהו"

1. הסבר ה"קהלת יצחק"

בספר "קהלת יצחק" על התורה⁶ כתב בשם הרב יעקב מוילנא: "ידוע שכל המעשים שאדם עושה, אם לטוב אם לרע חלילה, הנה המעשים ההם יפעלו פעולה עזה ונמרצה בפנימיותו. למשל: כאשר עושה אדם מעשה אכזריות, אף על פי שהאדם הזה רחמני הוא בטבעו, אך מפני שעשה מעשה אכזריות כמה פעמים, אף שהחכמה אילצהו לכך, בכל זאת נהפך טבעו לאט לאט להיות אכזרי. ולכן חששה תורתנו הקדושה בענין המלחמות שיעשו ישראל, פן ואולי יפעלו זאת על איש הישראלי להקל במעשה רצח, ואף שלא בשעת מלחמה יקום וישפוך דם אחיו, אחרי כי הורגל בה בעשותו זאת כמה פעמים במלחמה. לזאת סמכה תורתנו הקדושה תיכף אחרי גומרה לדבר מענין עשיית מלחמה, פרשת עגלה ערופה, לאמר דכל הנ"ל הוא רק בשעת מלחמה, אבל שלא בשעת מלחמה: 'כי ימצא חלל באדמה' - הוא כאילו נחרב עולם מלא. והוכרחו סנהדרין גדולה לצאת מלשכת הגזית ולמדוד, ולהביא עגלה ערופה וכל הסדר הזה".

לפי ה"קהלת יצחק" התורה כתבה את פרשת עגלה ערופה דווקא בסמוך לפרשת המלחמה, כדי להדגיש שמותר להרוג רק את האויבים, אבל שלא בשעת מלחמה כאשר נמצא חלל באדמה זה דבר נורא, כאילו נחרב עולם מלא, והסנהדרין הגדולה צריכה לצאת מלשכת הגזית ולמדוד, וזקני העיר ההיא צריכים להביא עגלה ערופה, ולעשות את כל מה שכתוב בפרשה.

2. יסוד ההסבר בדברי ספר "החינוך" ו"אור החיים" הקדוש

יש לציין שאת יסוד דבריו "שכל המעשים שאדם עושה, אם לטוב אם לרע חלילה, הנה המעשים ההם יפעלו פעולה עזה ונמרצה בפנימיותו", כבר כתב ספר החינוך (במצוה ט"ז): "כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עוסק בהם, אם טוב ואם רע. ואפילו רשע גמור בלבבו, וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה

⁶ לרבי יצחק ברבי ניסן רייטבארד מוילנא (ווילנא תר"ס).

בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות. ואפילו אם יהיה צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצוות, אם אולי יעסוק תמיד בדברים של דופי, כאילו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומינהו באומנות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותה אומנות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור⁷.

וכן כתב "אור החיים" הקדוש באופן יותר מפורט, בפרשת עיר הנדחת, לגבי הריגת בני אדם (דברים יג, יח): "לפי שציוה על עיר הנדחת שיהרגו כל העיר לפי חרב, ואפילו בהמתם - מעשה הזה יוליד טבע האכזריות בלב האדם, כמו שספרו לנו הישמעאלים, כת הרוצחים במאמר המלך, כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם, ונכרת מהם שורש הרחמים, והיו לאכזר, והבחינה עצמה תהיה נשרשת ברוצחי עיר הנדחת"⁸.

כמו כן ניתן לומר לגבי המלחמה באויבים. גם במלחמה בערים הרחוקות, שבהן נצטוונו: "והכית את כל זכורה לפי חרב" (כ, יג), וקל וחומר לגבי עמי כנען, שעליהם נצטוונו: "לא תחיה כל נשמה" (כ, טז), עלול הדבר לגרום לנו לאכזריות, ולקהות חושים, ולזלזול בחיי אדם. לכן כתבה התורה את פרשת עגלה ערופה בסמוך לפרשיות המלחמה, כדי ללמדנו שאפילו בשעת מלחמה, כשאנשים רבים עוסקים בהריגה, ודם רב נשפך, והוא עלול להיות קל ערך בעיני בני אדם, אבל נפשו של אדם יחיד מישראל שנהרג, חשובה היא מאד בעיני ד', עד כדי כך שזקני בית הדין הגדול צריכים לטרוח בעצמם, כפי שאמרו חז"ל: "ויצאו - הן ולא שלוחיהן" (סוטה מה ע"א), וכן צריכים לטרוח בדבר כל זקני העיר ההיא והכהנים, ללמדנו עד כמה חשובה נפש אחת של יהודי בעיני התורה, אף בשעה שעוסקים בהריגה. וכמו שכתב רבנו יוסף בכור שור: "וגם נראה דבר גדול וקפידא גדולה שהקב"ה מטריח על נפש אחת"⁹.

3. הסבר ה"לב אליהו"

כעין הסבר ה"קהלת יצחק" כתב גם הרב אליהו לאפיאן בספרו "לב אליהו"¹⁰: "מצינו בתורה בפרשת שופטים פרשה של 'כי תצא למלחמה על אויבך

⁷ ועיין גם ברמב"ן דברים כב, ו בסופו, ובספר החינוך במצוות מ, צה, צט, רטז, רסד, רפו, רצט, שכד.

⁸ בדומה ל"אור החיים" הקדוש כתב גם הנצי"ב ב"העמק דבר" שם.

⁹ כעין זה כתב גם ספר החינוך בטעם מצוות עגלה ערופה (מצוה תקל): "יש תועלת רב במעשה הגדול הזה להראות ולפרסם בהמון פרסום גדול כי חפץ הזקנים ואנשי הדעת יהיה למצוא הרוצח לנקום ממנו נקמת הנרצח". מה שכתב החינוך שם שכן מצא ברמב"ם, עיין במאמר הקודם בפ"ג.

¹⁰ ח"א עמ' רצ"ה ב"שיביב לב" אות קסה.

וראית סוס ורכב' וגו', ואחר כך פרשת עגלה ערופה, ואחר פרשת עגלה ערופה שוב פרשת 'כי תצא למלחמה על אויבך' וגו'!

ויש לבאר הטעם כי על ידי המלחמה (במלחמת הרשות) שהורגים אנשים, נעשה זול אצל האדם שפיכות דמים, לכן הפסיקה התורה באמצע בפרשת עגלה ערופה, להורות עד כמה הרעיונה תורה עבור נפש אחת מישראל, ויש בזה רק ספק רציחה, כמפורש בפרשה שם, כדי ללמד לאדם דעת ולהוציא את האכזריות מלבם של בני ישראל¹¹.

עוד הוסיף שם (באות קסו): "אכן כל זה במלחמת הרשות... אבל מלחמת מצוה אינה מעוררת שום אכזריות בלב ח"ו, כי המצוה שורשה למעלה. ואדרבא, לא רק שלא תשפיע אכזריות, אלא כשהאדם עושה המצוה לשם שמים, שופע עליו אור התורה בשפע של קדושה וטהרה, ובא לידי מידות טובות ואף לרחמנות יתירה"¹¹.

סיכום

נאמרו ששה הסברים למיקומה של פרשת עגלה ערופה בתוך פרשיות המלחמות:

1. הראב"ע הסביר שכיון שדין עגלה ערופה נוהג רק בארץ ישראל ולא בחוצה לארץ, לכן הוקדמה פרשת עגלה ערופה לפרשת "כי תצא למלחמה" שעוסקת במלחמה בחוץ לארץ.

שאלנו על דבריו שגם הפרשיות הקודמות של המלחמות עוסקות במלחמות בחוץ לארץ.

2. "בעל הטורים" הסביר שהסמיכות באה ללמדנו שלא יאמר השונא שהוא יהרוג את שונאו ויחשבו שהאויבים הרגוהו.

שאלנו על דבריו שהפרשיות של המלחמות עוסקות במלחמות בחוץ לארץ, ואילו דין עגלה ערופה נוהג רק בארץ.

עוד שאלנו על דבריו שלכאורה קשה מדוע שמצות עגלה ערופה תגרום לשונא לפחד להרוג את שונאו.

ענינו על כך על פי דברי המפרשים שעל ידי הבאת העגלה ועריפתה יגלו מי הרוצח.

3. הספורנו הסביר שאחרי הפרשיות העוסקות בדינים המוטלים על המנהיגים השונים, נאמרה פרשה זו, שהיא מצוה המוטלת על כמה סוגי מנהיגים.

¹¹ עיין עוד מה שכתב ב"קהלת יצחק" בפרשת בא, ומה שכתב הרב הנ"ל בספרו "בית יצחק" (ירושלים עת"ר). ועיין גם במאמר "מדוע לא בנה דוד המלך את בית המקדש? דברי דוד לשלמה" בספרי "הדר הנביאים" שמואל ב פ"ז (עמודים 320-302).

שאלנו על דבריו שאף על פי כן היה ראוי להצמיד אותה לפרשת רוצח בשוגג ובמזיד, שהיא דומה לה מאד וממשיכה אותה, וגם שם נזכרים כמה סוגי מנהיגים. 4. על פי העיקרון שכתב הספורנו שפרשת שופטים עוסקת במנהיגים ובדיינים המוטלים עליהם, הסברנו שלכן נכתבה פרשת עגלה ערופה, שעוסקת במנהיגי הציבור, אחרי שלש פרשיות של מלחמות שעוסקות בצד הלאומי של המלחמה, ולפני הפרשה הרביעית, שעוסקת בצד הפרטי של המלחמה, באדם שראה אשת יפת תאר וחשק בה.

גם על פירוש זה שאלנו שהיה עדיף שפרשת עגלה ערופה תופיע בצמוד לדיני רוצח בשוגג ורוצח במזיד.

5. ה"כלי יקר" כתב שפרשת עגלה ערופה הוצמדה לפרשת "כי תצור אל עיר ימים רבים", כיון שבה נאסר עלינו להשחית עץ מאכל שעושה פירות, וכך ויותר מכך אסור להרוג אדם ולמנוע אותו מלעשות פירות גשמיים ורוחניים.

6. ה"קהלת יצחק" וה"לב אליהו" כתבו שפרשת עגלה ערופה נכתבה בדווקא בין פרשיות המלחמה, כדי ללמדנו שגם בתוך המלחמות שבהן הורגים אנשים רבים, אסור שיהיה קל בעינינו הדבר שנהרג אדם אחד מישראל על ידי חברו.

סיום

יהי רצון שתמיד יהיה חשוב דמו של כל אדם מישראל בעיני כל אחד ואחד, וכולם יזהרו בכל ארחות חייהם, הן בנסיעתם בכבישים והן במקומות אחרים, ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולנו, ולא יהרג שום אדם מישראל, לא על ידי גויים ולא על ידי ישראלים.